

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASNIK IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: na Zdravstveno drvarje (levo) Chicago: na Kanado \$4.00 na leto; \$2.00 na pol leta; \$1.00 na dva leta; na Čisto: \$1.50 na leto; \$0.75 na pol leta; na Iskanstvo: \$0.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada: \$4.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year. Foreign countries \$5.00 per year.

One year subscription: \$4.00. Single copies: 10 cents. Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other communications, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Headquarters: 200 N. La Salle St., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Nedeljski dogodki in delavski problemi

Milwaukee, Wis. — Danes je nedelja, lep pomladanski dan. Iz sladkega spanja me je zbudilo zvonenje iz zvonikov okoliških cerkva, ki je v zgodnjih jutranjih urah budilo zaspane ter klicalo te preljuje ameriške \$\$\$.

Solnčni žarki in življenjske drobnosti, ki so veselo obletavale in opevale krasno pomladansko prirodo, je tudi mene izvabilo ven na sveži zrak. Iz daljave je odmeval hripavi glas slabotnega dečka, ki je prodajal kapitalistični časopis in na vse grlo kričal: "Sunday morning paper!" Ulice so oživele, delavska masa pa je vse križem hitela kakor za stavo; hitela je k službi božji in z veseljem kupovala nedeljsko izdajo kapitalističnega lista.

Ko sem premišljeval zastupljenost in še neozdravljene delavske težave, me je iznenadil veteran svetovne vojne. Toda to pot ni bil oborožen z ameriško puško, ampak s Stautovim Razdorom z dne 16. aprila št. 380. Prijazno mi je podal desnico in mi izročil Stautovo "orožje" rekoč: "Tukaj imaš za danes, 'funny paper' in 'par klobas'." Sovražim reakcionarne kuhinje in purganske narodne vojašnice, toda kljub temu sem vzel listič, kakor cigan kos belega kruha, in ga previdno raztegnil, ker sem pričakoval — zdaj, zdaj se bo sprožilo strelna orožje narodnega ponosa naših sosedov pod Stautovo komando.

Razumeti morate, da sem staro krpo papirja obračal na levo in desno, odpiral in zapiral, toda nič novega nisem našel. Mislim sem sam pri sebi: "Veteran me je za zajtrk potegnil za nos, kakor je že njegova stara navada." Tedaj sem šele zapazil Franka Britza, ki je bosonogi in goliglav dirjal čez drn in strn od hiše do hiše in za Stauta kolektal "javno mnenje". Pomislite vsi dobri ljudje — 40 domov obletati in od ljudi pokolektati "javno mnenje" v enem samem dnevu, to pač ni malenkost. Tega je sposoben samo naš Britz.

V mladosti sem bil tudi jaz hitrih nog. To vedo ljudje, ki me poznajo, najbolj pa moj prijatelj Joe Oblak. Gotovo se bo še spominjal, ko sva leta 1918 skupaj živela na Blaudfordu, Ind., in skupaj delala v jami Bogie št. 2. Na plačilni dan sva šla po plačilo. Jože je vzel kolo in ga po gladki poti poglaval v tek, jaz, ki sem "že od rojstva siromak", nisem imel kolesa, zato sem vzel "štifletel cuk", dirjal čez hribe in doline in sem bil prej na mestu kakor prijatelj s kolesom. Toda takrat sem imel samo 23 let trpljenja za seboj; zdaj jih imam 41 in ne morem tekmovali z našim Britzem, ker me da leč prekaša s svojo hitrostjo. Po mojem mnenju je naš Britz zaslužil križec narodnega ponosa ali pa kolajno Stautovega reda.

V isti Razdorovi številki sem tudi zapazil, da se je našemu zapiskarju Slovenskega doma E. Ksu vrnila mala pomota. On poroča v svojem uradnem zapisniku z dne 24. marca t. l., da je bilo na dotični seji društvo Vojlice "brez sklepa" glede nakupa dvorane SST. Javnost naj izve, da predno je omenjeno društvo poslalo zastopnike na dotično sejo, je vzel v pretres to važno zadevo. Ker ni bilo obveščano in informirano, koliko znaša kupna cena, je društvo podelilo zastopnikom polno moč, da po svoji prevladni glasujejo proti nakupu, če se jim bo zdela cena previsoka, če se jim bo pa zdela primerna, naj pa glasujejo za nakup.

Kot delničar in zastopnik tega društva sem izvedel za kupno ceno (ki se mi ni zdela previsoka in je nisem pretiraval) in v imenu društva apeliral na zbornico, da je društvo za nakup, ker sem prepričan, da je bolje imeti nekaj kakor nič. S tem je rečeno in zapopadeno, da mi je stara in lesena dvorana ljubša nego prazno stavbišče. To so slišali vsi oni, ki niso gledali skozi okno ali pa sedeli na uteh. Meni se zdi ta sklep popolnoma umesten in bolj merodajen kakor pa sklepi vseh onih društev, ki

so osvojila predlog proti nakupu. Pomisliti moramo, če bi bil lastnik dvorane SST tako ljubo in narodno radodaren, kakor je naš Staut, da bi vse skupaj objel ter vzel, in če bi bil pri volji poslojce nam prodati za vsoto \$5.00, bi morali zastopniki po društvenih sklepih tudi glasovati proti nakupu.

To sem omenil zato, da bo javnost dovolj poučena in da ne bo mislila, da društvo Vojlice št. 747 SNPJ pošilja svoje zastopnike eno uro daleč gledat na Stautovo uro. Milwaukeeci smo veseli in "španski" ljudje. Veseli in "španski" zato, ker imamo vedno dovolj raznovrstnih veselje in ker drug drugemu lepo nasprotujemo kakor delamo za koristi naroda. Delimo se v tri stranke: nekateri smo rdeči, drugi črni, tretji pa lisasti. Zadnji čakajo na narodnem platu in pričakujejo, kdaj bodo hruške zrele. Ker eden drugemu ne zaupamo, smo se "ta rdeči" in "črni" toliko sporazumeli, da smo sklenili, da ne bomo nič več podpirali trgovcev in obrtnikov, ki oglašajo svojo robo v Stautovem Obzoru.

Prav tako ne bomo več kupovali vstopnic in druge take robe, ki bo tiskana in Obzorovi tiskarni. "Unfair list" Stautovih izdelkov je v veljavi od Prvega majnika, in se jih lahko spozna po unijkem znaku, ki je označen s številko 65.

L. Ambrozich, 747.

"Zaradi biznisa"

Cleveland, O. — V Prosvetinih Domačih vesteh z dne 13. aprila t. l. je bila priobčena vest, povzeta iz tujakinskega The Catholic Universe Bulletin, da je bil slovenski pogrebnik August F. Svetek, ki je član društva 142 SNPJ, obsojen pred sodiščem Common Pleas na deset dni zapora in v plačilo sto dolarjev, ker je nepostavno vršil odvetniški posel kot postransko službo.

O tem so takrat poročali tudi clevelandski angleški dnevniki, naši slovenski listi se pa kaj takega ne upajo poročati "radi businessa". Če se bi podpisane mu kaj takega pripetilo, bi "naša" A. D. brž poročala, tako tudi, če bi kaj takega doletelo "večnega popotnika" ali pa Jonteza. O, da, to bi bila novica! Tako pa je James Debeve dejal: Vidite, Prosveta se huduje, ker mi tega nismo priobčili. (Pa se ni hudovala.) O moji neareči in padcu so pa porabili domačo sto številko. To so ti časnikarji, with no guts!

Toda kar se tiče Augusta Svetka, zanj ta zadeva ni tako huda. Gre tudi "radi businessa". "Sportna točka" je med Svetkom, ki ima notarsko licenco in odvetniškom Leopoldom Kushlanom. Pa ni prišel na rešeto pred okrajno sodnijo le Svetek, temveč se je tudi več drugih slovenskih notarjev moralo zagovarjati radi istih prestopkov. Tako je naše metropolitno geslo: "Svoji k svojim!" ali: "Če me ti tožiš, bom pa še jaz tebe! Če me ne, te bom vseeno!" Pa saj veste, da smo mi rojaki taki, ki ljubimo svojega bližnjega kakor samega sebe. Poleg tega pa je treba tudi vedeti, da smo priromali iz stare kontre, kjer si šel povsem lahko tožiti, brez priče, le da si dvignil pred postavljenim križem tri pr-

ste in vse je bilo veljavno ter okej. Oh, da bi bilo le tako tudi tukaj! Mr. Pirce se ne bi poslužil Kushlana v Jankovičevi zadevi radi dopisa. Kar vseh pet prstov bi dvignil. Toda tukaj ne gre tako, ker vedo, da ni mister Pirce edini, ki ima prste, temveč da jih ima tudi Jankovič, pred sodnikom pa bi oboje veljalo enako. Poleg tega pa tudi manjka križa, razen onega, ki ga nosimo na hrbtu.

V naši državi Ohio je v veljavi nekakšna postava, ki daje le odvetnikom pravico sestavljanja oporoke. In ker imajo to pravico le odvetniki, zato v imenu te pravice za tako delo tudi več zaslijo. In tako so se nekateri posluževali javnih notarjev, ker je bilo ceneje. Tak posel, kakor je trdila omenjena vest v katoliškem bulletnu, je opravljal tudi Svetek. Kakor smo čitali v lokalnem dnevniku Plain Dealerju, je advokatska zveza naperila tožbo proti njemu in več drugim, zadaj seveda je pa bil Kushlan, ker je bilo tudi njegovo ime v tistem poročilu in Slovenci so bili prizadeti. On je že enkrat prej poročal v naših listih, kaj ne smejo javni notarji opravljati in da jim zakon prepoveduje vršiti advokatske posle.

Pozneje pa so se naši listi vendarle domislili, da je treba dati Svetku prostor za zagovor in pojasnilo in so mu ga tudi dali. Ni pa smel imenovati odvetnika Kushlana, ker so si menda z njim preveč v zvezi ali pa ga nimajo radi. August je poročal, da je računal za dotični pogreb manj kot \$200, ker je videl, da je imel pokojnik, katerega je pokopal, še druge dolgeve. In tako se je podpisal tudi neki Hrvat, ki je bil nekak varuh pokojnega, da je pogrebnik pravilno računal za pogreb.

Frank Barbič, 53.

Demokracija zmaguje

Milwaukee, Wis. — Zadnjič sem omenil one, ki radi poročajo in pišejo r-r-r-esnicno, danes pa bom pisal o stvarih, ki se tičejo splošnosti. Iz poročil v listih se vidi, kako slabo se godi našim ljudem na Notranjskem, kjer jih je podjarmil italijanski fašizem, ki ne pozna nobenih mej, nobene pravice, ampak le despotično krutost, ki jo izjva nad zavladanimi in delovnim ljudstvom sploh. Vse izgleda, da bodo avstrijski in jugoslovanski ministri kar na lepem prodali vse skupaj Mussoliniju. Mussolini dviga svojo fašistično glavo posebno še sedaj, ko so njegove fašistične sile "zmagale" v Afriki, kjer so "odrešile" etiopska ljudstva izpod neguše vladavine, da ga "civilizirajo" s svojo tisočletno kulturo. Fašisti znajo "civilizirati" z ricinovim oljem. S tem se ponasajo. Z nasilnostmi in grozdejski se vzdržujejo na površju. Toda tudi njihove sile bo enkrat konec, ker mora priti.

Fašizem se vzdržuje na površju v glavnem s pomočjo kapitalističnih sil. Fašizem je zadnja opora kapitalizma. Kljub temu bo delavstvo vstalo in obračunalo z obojim. Druge poti ni. Delavstvo, ki ja danes potlačeno, posebno v fašističnih državah, se bo dvignilo, kakor hitro pride dan za to. Ko bo mera grozodejstev in trpljenja polna, bo tre-

delavstvo se vzdržuje na površju v glavnem s pomočjo kapitalističnih sil. Fašizem je zadnja opora kapitalizma. Kljub temu bo delavstvo vstalo in obračunalo z obojim. Druge poti ni. Delavstvo, ki ja danes potlačeno, posebno v fašističnih državah, se bo dvignilo, kakor hitro pride dan za to. Ko bo mera grozodejstev in trpljenja polna, bo tre-

delavstvo se vzdržuje na površju v glavnem s pomočjo kapitalističnih sil. Fašizem je zadnja opora kapitalizma. Kljub temu bo delavstvo vstalo in obračunalo z obojim. Druge poti ni. Delavstvo, ki ja danes potlačeno, posebno v fašističnih državah, se bo dvignilo, kakor hitro pride dan za to. Ko bo mera grozodejstev in trpljenja polna, bo tre-

Herbert S. Morrison, vodja angleške delavske stranke, ki je prišel v Ameriko na obisk.

ščilo. Potem ne bo pomagala vsa Mussolinijeva zvitost, vsa njegova sila, ki jo ima danes v svoji fašistični armadi. Demokracija je na pohodu! To se je jasno pokazalo zadnje čase na Španjskem in v Franciji, kjer je delavstvo nastopilo združeno in zmagovalo. Seveda je to mogoče le v državah, kjer vlada politična demokracija.

V Ameriki imamo tako politično demokracijo, toda delavstvo se je ne zna poslužiti, je ne zna rabiti sebi v prid. Ameriško delavstvo rado naseda obljubam starih politikov, ki so zvitji ko kozji rog. V mnogih slučajih se glasovi kupujejo. Delavstvo še ne zna ceniti veljave, ki jo ima v glasovnici. Če bi jo znalo ceniti, ne bi volilo za svoje sovražnike. Kapitalizem v Ameriki si zna "vzajajati" poslušne sužnje. Že od mladih nog vtepa mladini v glavo svoj sport žogomet in sličnega, s katerim jo opaja, da ni dovzetna za druge resne stvari, katerih se bi morala zavedati. Poleg sporta je še cela vrsta drugih sredstev, s katerimi zavajajo mladino, da ni sposobna misliti sebi v prid. Na razpolago imajo šole, ki so pod vodstvom vladajočega razreda, Cerkve so pod njihovim vplivom, tako tudi duhovniki. Potom teh zavajajo ljudske mase, da ne spoznajo prave strani svoje odgovornosti napram svojemu delavskemu razredu. Dalje jim je na razpolago in v njihovi posesti radio, s pomočjo katerega si gladijo pot za nadaljnje izkoriščanje. Vsa ta sredstva so jim na razpolago, ker imajo velike mošnje denarja, s katerim vladajo.

Polagoma pa bo delavstvo spoznalo in zahtevalo svoje. Razmere so že sedaj dovolj zrele, da bi delavstvo moralo spoznati in voliti za svoje kandidate. Toda vse to spoznavanje gre na prejšnji pot.

Pred nami so splošne ali glavne volitve. Letos se namreč volijo predsednik Združenih držav, reprezentanti, senatorji in gubernorji. Kampanja starih strank je že v teku, kolesje je namazano in slišali se bodo razni grogovniki. Vsi bodo trdili, da so "ljudski prijatelji". Toda prijatelj delovnega ljudstva je v resnici le malo. Ti prijatelji so le oni, ki se zbirajo v delavski stranki. V Milwaukeeju je prošlega aprila delavstvo le delno zmagovalo. Več delavskih kandidatov je bilo poraženih, zmagal pa je spet Daniel Hoan za župana. V mestni zbornici ne bo imel veliko opore, kajti večina aldermanov ni delavska, temveč kapitalistična. Zato bo imel župan Hoan velike poteškoče. Delavstvo se bo moralo pripraviti vse bolj dobro, da bo prihodnje izšlo iz volilne bitke pojačano. To velja tudi za druga mesta.

Delavstvo ne sme pričakovati, da mu bo na krožniku prinesel prosperiteto kakšen fajmošter ali pa kakšen drugi zastopnik vladajočega razreda. Zavzeti se mora, da si postavi svoje lastne delavske zastopnike. Ki bodo delali za interese delavcev.

F. Slana, 16.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Farmerica, Caddy, Pa. — Mora biti podpis in društvena številka. Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Zdravnik v vlogi detektiva

Od drugega človeka in od nas samih sebe vidimo v zrcalu prav za prav samo kožo, to je tako samo ob sebi umevno, da se tega niti ne zavedamo. Kadar pravimo: "Dobro izgledate", se nanaša to vendar le na vidno kožo. Vašdanja izkušnja je s tem v popolnem skladu z znanstvenim spoznanjem, da se stanje vseh organov in s tem zdravje zrcalita kakorkoli v koži. Baš zavoljo tega se moderni dermatologi, zdravniki kožnih bolezni, ne omejujejo več na kožo tako, da bi pri tem ostali organizem izgubili iz oči. So v prvi vrsti higieniki.

Kakor odbija med dvema železniskima vagona je namreč koža vključena med organi v notranjosti telesa in zunanjim svetom, pa mora sprejemati sunke od zunaj in od znotraj. Taki sunki, ki spravljajo zdravje iz ravnovesja, postanejo posebno močni in čisti pri predelavi najrazličnejših kemičnih snovi. Kemične snovi lahko povzročajo notranjo zastrupitev, ki se pojavlja nazorno običajno najprej na koži. Pri drugi strani pridejo škodljive snovi v dotik s telesom v glavnem preko kože, ki se mora navoljo svojega izpostavljenega položaja kot prvo organ pomeniti z njimi. Posebno česta so kožna oziroma organska obolenja, ki se očutijo na koži, v mnogih poklicih, ki imajo opravka z vsakovrstnimi kemičnimi snovmi.

A nikakor ni potrebno, da bi delovali v kakšnem kemičnem obratu, da se seznanimo z nevarnim načinom z raznimi zavratnimi strupi. Tako je slovit dermatolog prof. Dr. Oppenheimer imel nekoč opravka z zastrupitvijo, ki je izvirala od sten. Stenska barva je vsebovala neko, po zakonu sicer prepovedano strupeno premes, od katere je obolela vsa družina, ne da bi prvotno mogli uganiti vzrok. Sepe bistromu detektivskemu delu prof. Oppenheimer je uspelo odkriti vzrok in ga odstraniti, nato je družina tudi točno ozdravela. V tem primeru je šlo za strup po vseh pravilih, so pa tudi snovi, ki večini ljudi sploh nič ne deajo, pri katerih pa izvezoje trdozračna obolenja posebej na koži. Po neki ironiji usode vsebujejo takšne snovi posebno mnoga kožna mazila, kreme za ustnice in podobna kozmetična sredstva, ki učinkujejo potem seveda pri občutljivih ljudeh v popolni opreki s svojim prvotnim namenom, ter povzročajo včasih hude okvare kože. Izberite teh pripomočkov je treba torej nekaj previdnosti, uporabljati moramo samo prvotno in zajamčeno neškodljive preparate, kajti drugače se nam zgodi po tistem svetopisemskem izreku, da skušamo hudiča izganjati z belečim bom.

Že prej smo omenili, da mora moderni dermatolog pri svojem delu včasih pokazati naravno detektivsko iznajdljivost. O tem naj ne vedemo še en primer, o katerem je pred kratkim prof. Oppenheimer govoril v dunajski znanstveni družbi. Stanovanci nekega velikega slopija v zunanjem dunajskem okraju so bili na koži srbeče izpuščaje. Vzrok ni bil znan, zanimivo je bilo vsekakor, da je bilo obolenje omejeno baš na to poslopje. Po drugi strani je pa povzročalo nekaj zmede dejstvo, da nikakor niso bili vsi stanovanci podvrženi temu obolenju. Zdravnik, ki bi moral opredeliti vzrok, je imel težko delo. Po dolgem razmišljanju in izpraševanju je ugotovil, da kažejo izpuščaje samo tiste stranke, ki imajo navado, da polagajo posteljnino na odprto okno za prezračevanje. To je bila majhna sled. Toda kakšen pravek naj bi imelo zračenje z izpuščaji? Sprva ni bilo videti, da bi mogli dobiti odgovor na to vprašanje, potem pa se je pojavil sam od sebe Zdravnik je namreč ugotovil, da so golobi letavali na posteljnino v odprtih oknih in jo sificirali s svojimi prsi. Ptičje prsi se "ne gredo" na ljudi, pač pa povzročajo tudi srbeče izpuščaje. Nato so za poskus odprli ta način zračenja posteljnega perila in od tedaj dalje je kožna bolezen izginila sama od sebe.

Zanimiva avstrijska prepoved

V statističnih objavah so doslej objavili vsako leto, koliko mezd je bilo izplačanih letu. Objavljanje teh števil je vladna obveznost. Pa si oglejmo le številke zadnjih let. Naša statistika nam ne kaže, da je bilo leta 1932 v dunajskem poročilu. Tam so znašale 112 milijonov šilingov. Statistika nedvomno izkazuje padec tudi leta 1935, pa se ne sme objaviti. V navedenih letih so padle mezde za 23 milijonov, to je skoraj ena petina. Draginja je večja, pravi valstvo se je pa najbrže tudi pomnožilo. Alika ni jasna?

Najstarejša mumija

Profesor Hasan, znameniti egipski arheolog iz Kaira, ki so v zadnjem času pogosto poročali o njegovih velikih znanstvenih uspehih, je sedaj v enem izmed staroegipskih grobov, ki jih je odkril pred kratkim, našel doslej najstarejšo mumijo. Gre za truplo žene Schemu, neferja, moža, ki je bil za časa faraona Kefren najvplivnejša osebnost v državi. Žena je bila v blagoslovljenem stanju.

Najmočnejši motor

Neka ameriška družba za gradnjo motorjev je zgradila motor, ki razvija 1150 s. in je s tem za 21,7 odstotka močnejši od najmočnejših dosedanjih motorjev. Motor je radialno urejen, hladi ga zrak in so mu dali ime "osa dvojček". Nobene dosedanjih letal ni baje zmoglo zdržati toliko močnega motorja, zato bodo morali zgraditi zanj poseben letalski tip.

Norman H. Davis (tretji na levo) in člani njegove delegacije, ki so se udeležili pomorske konference v Londonu.

ALJA V BORBI ZA AV- TARILJO IN JULIJSKA KRAJINA

Kakor znano, je Mussolini pred kratkim na zborovanju v Italiji izjavil, da pomeni 18. no-
vember, ko so se pričele izva-
rjanje sankcije proti Italiji zara-
njene napada na Abesini-
za razvoj italijanskega na-
tega gospodarstva pričetek
dobe, v kateri se bo sku-
pno italijanski narod čim bolj
poboljšati tujih gospodarskih
vplivov, in da bo stanje, ki se
ustvarilo s sankcijami proti
Italiji, ostalo trajno.

Kakor je ta zamisel morda
morda, posebno se za Italijo,
je vsakomur jasno in tega
prikrivajo niti italijanski
da se bo moralo ljudstvo
povedati še izredno mnogim
trem, ki so tudi njegovemu
turnemu standardu nujno
rešene, če jo bo hotel vsaj de-
javiti. Znano so že ve-
reforme italijanskega kre-
nega sistema, izredne omeji-
te povabljanja bencina ter
vseh kovinskih sirovin in iz-
gov, novi sistem italijanske-
denarnega, deviznega in bla-
nega prometa s tujino, koli-
je Italiji sploh dostopna, pa
dekrete o reviziji vojne,

priljubljenega bodečega pri-
domačnega žita itd. Kakor
je pričakovati, namerava re-
v primeru potrebe uvesti še
tako omejitve.

sekar se razvoj italijan-
nega gospodarstva konkretno
tudi v Julijski Krajini kot
avtem in političnem sestav-
delu ostale Italije. Se po-
je prihajajo učinki sank-
cij izraza v nekaterih njenih
delih. Neposredno jih obču-
je dvoletnost v obmejnih
jih, ki jim je sedaj odzve-
ra sleherni možnost, da si
nabavijo nekatere znane-
nejše potrebščine na drugi
ni meje. Sodno preganja-
tuhapstva je zavzelo v zad-
nem času, kakor izhaja iz po-
italijanskih listov, zlasti
"Gazzettina", takšen ob-
kaksnega doslej še ni

drugi strani so imela ne-
ma tako kakor Reka in Za-
vse do zadnjega v gospo-
dam pogledu privilegiran-
jih. Življenje v teh prostih
ih je bilo doslej neprimer-
(do 100%) cenejše kakor
od. Baš preteklo nedeljo
je vršil, kot smo kratko
poročali, v Trstu sestanek
opnikov intersindikalnih od-
vseh 5 pokrajin: Julij-
Krajine (tudi iz Reke in
ra) ter iz Vidma, na kate-
ni sklepali o izenačenju cen
probo za vso deželo.

uradnih cenikih, katerih
trštev velja slehernega tr-
ta precejšnjo globo ali celo
n njegove prodajalne, je
iti zaenkrat še neznan

slučaj cen obliki iz volne-
in bombažnih tkanin, ki v
niso navedene, in ki so se
rovini na debelo podražile
oma tudi že po 30%, in o-
Polagoma je nastalo tu-
manjkanje mesa in baš te
je "Popolo di Trieste" opo-
tržsko prebivalstvo, naj
gleda na kazni ne kupuje
ki ga vtihoaplajo v me-
operske mlekarice in ki iz-
iz živine, ki ni bila pregle-
po veterinarjih in je lah-
kožena ali kako drugače de-

očeno tudi glede na prekr-
deviznih omejitev ni osta-
pri znani aferi tržaskih
nih agentov, ki so bili de-
konfirani, deloma obsoje-
denarne kazni. Pred krat-
so v Postojni iz enakih raz-
aretirali znanega Priogli-
ki se je pred 17 leti kot re-
konjski mešetar pojavil, in
edaj po sodbi poznavalcev
er velik bogataš. Bržkone
tudi on vrnil na jug, le da
se sedaj odpravil najbrže
Vsi ti podatki so čr-
je italijanskih listov.

gleda na to je treba ugo-
da, da si fašistični režim na
moje prizadeva premagati
v Abesinci, ne le vse tradi-
cionalne nazore o pomenu in
Italije v svetu, nego pred-

vsem dosedanje gospodarsko in-
feriornost lastne države. Jas-
no in razumljivo je, da mora
račun plačati italijanski narod,
ki pa se mu zato odpira nova
bodočnost doma in na tropskih
abesinskih tleh. — (Iz Istre.)

ZOPET ŠTEVILNE ARETACIJE

Dogodki v Cerknem

Postojna, aprila 1936. — Naša
vas leži ob meji in je zato naj-
bolj prizadeta vsled tega. Zato
ni čudno, če se ljudje spuščajo
stalno v razne, strogo zabranje-
ne pose. Ni ga skoro dneva, da
ne bi prešli enega ali drugega
in ga odgnali v zapore. Tako so
tu zaprli 21-letnega Antona Štu-
cina, ki se je hotel izogniti vo-
jaščini in je hotel pobegniti pre-
ko meje. Julijana Peterne, stara
29 let iz Cerknega je dobila tri
mesece in 9 dni zapora radi tihotapstva. Justina Valentincič pa
je dobila za isti delikt 7 dni. Za-
prt je bil dalje radi tihotapstva
Svetlič Jernej. Tako dan za dnem
vidimo, kako vozijo uklenjene
ljudi v zapore in skoro vse radi
nesrečnega tihotapstva.

ANTON BOŠTJANČIČ OPROŠ- ČEN

Zanimiv konec procesa radi pro- tiviljenja oblastem

Postojna, aprila 1936. — Lan-
sko leto v septembru se je zgodil
v Prestranku tale dogodek: V
neki gostilni, kjer je bilo več
ljudi, je sedel tudi 60-letni An-
ton Boštjančič iz St. Petra na
Krasu. V gostilno sta prišla kma-
lu dva karabinerja in sta zaht-
evala od gostov "carte d'identita".
Omeni Boštjančič pa je karabi-
nerjema nekaj odgovoril v slo-
venskem jeziku, česar seveda
nista razumela, a kar sta sma-
trala kot žalitev ter zoperstavi-
ljanje. Dne 4. oktobra t. l. je bil
imenovan obsojen na 10 mese-
cev zapora. Toda stari Boštjan-
čič se je nato pritožil in njegov
slučaj je bil pred kratkim obrav-
navan pred sodiščem na drugi
stopnji. Tu je tožene nastopil s
dokazom proti obtožbi, češ da se
on nikakor ni zoperstavljal obla-
stem in da ni imel namena žaliti
javnih organov. — Kot dokaz te-
mu je navedel, da ima sina v A-
friki in dve hčeri vpisani v fašjo
v St. Petru. Poleg vsega organi
ga niso razumeli, ker niso znali
njegovega jezika. Radi pomanj-
njega dokazov je bil od obtožbe
popolnoma oproščen. Dogodek je
zanimiv vsled tega, ker kaže, ka-
ko lahko padejo naši ljudje v ne-
srečo ravno vsled tega, ker se ne
morejo sporazumeti z oblastmi.
Imenovani se je mogoče hotel le
izgovoriti, da ne razume ali kaj
sličnega, pa so že smatrali, da se
jim zoperstavlja.

SLUČAJ PROSTOVOLJCA L. GLAUDIA

Proslava smrti v Nabrežini

Trst, aprila 1936. — V nede-
ljo 5. apr. so proslavili v Nabre-
žini z velikimi svečanostmi, ka-
terih se je udeležil federalni pod-
tajnik prosluli Grazioli, ki je
pregledal domače fašistične čete,
smrt prostovoljca Luigija Clau-
dia, ki je padel pred kratkim v
bojih v Afriki. Prireditev bi se
morala vršiti že predjani četrti,
pa so jo radi bojazni, da ne bi
bila udeležba dovoljna, preložili
na nedeljo. Luigi Claudio je e-

den redkih Italijanov, ki so slu-
žili v naši deželi in so bili do na-
ših ljudi če že neprijateljsko,
vsaj človeško naklonjeni. On je
služboval kot karabinjer v Na-
brežini, kjer si je s svojim do-
stojnim obnašanjem do domači-
nov nakopal sovraštvo vladajo-
čih in je bil zato vržen iz službe
ter končno služboval kot občins-
ki sluga. Tudi se je poročil z
domačinko iz Sempolaja iz dru-
žine Svetlič. Šel je v Afriko kot
"prostovoljec". Zanimivo je, da
ga kljub izobčitvi iz fašističnih
vrst proslavljajo in mu prireja-
jo velike svečanosti. To so tudi
domačini opazili in zelo živahno
komentirali.

Skrajno nizke cene živine

Trst, marca 1936. — Da se
naš kmet nahaja v čim dalje sla-
bšem položaju in da si ne more
prav nič pomagati iz zagate, v
katero je zašel, nam nazorno po-
kaže tole dejstvo. V Trstu pro-
da kmet 2 do 3 tedne starega te-
letčka za 80 do 130 lir, med tem
ko mora plačati za njega mest-
no mitnino 100 do 150 lir. Cene
govej in drugi živini so še ved-
no tako nizke, da kmet, četudi
kaj proda prav za prav nič ne
izkupi.

Odstavljen občinski tajnik

Gorica, aprila 1936. — V zvezi
z ljudskim štetjem, ki se je vr-
šilo 21. t. m., so bile dane obči-
nam posebne naloge in pa seveda
tudi poseben denar za ta namen.
V Rihemberku pa je prefekt u-
gotovil nerednosti in takoj od-
stavil občinskega tajnika ter po-
stavil na njegovo mesto izredne-
ga komisarja. Čudno je, da pri
taki stvari pridejo takoj na sled,
dočim se drugod kraje in slepari
na debelo.

"Dopolavoro" v Tomaju na Krasu

Tomaj, 22. aprila 1936. — Tu-
di pri nas so ustanovili fašistič-
no organizacijo "Dopolavoro".
Te organizacije ustanovljajo že
skoro v vsaki vasi. Ker nimajo
naši fantje velikega veselja u-
deleževati se v tem društvu, jim
vodje, seveda Italijani, grozijo
in silijo, da se v društvu udele-
stujejo. Pri posestniku Černe-
tu, po domače "Večernavh", so
si sposodili vrt in naredili igri-
šče za balnati.

DROBNE NOVICE

Na Opčinah se je pripetila hu-
da nesreča. Proti večeru so se
zbrali štirje četki zunaj vasi
pri nekem prepadu, nad kate-
rim se dviga okrog 40 m visoka
skalnata stena. Dva izmed njih,
12 letni Albin Tavčar in 16
letni Marij Soslč sta pričela za-
slo plezati po skalah. Nenado-
ma je eden izmed njihju ohamnil
in potegnil za sabo v 20 m glo-
bok prepad še tovariša. Po go-
lem naključju je ostal Soslč ne-
poškodovan. Tavčar pa si je
prebil lobanjo in se hudo po-
škodoval po rokah in nogah.
Prepeljali so ga v tržaško bol-
nico. Njegovo stanje je resno.

Zaradi bega čez mejo sta bila
prijavljena sodišču 21 letni Ci-
ril Bevcar iz Ajbe pri Kanalu
in 27 letni Rafael Gabričelj iz
Solkana. Proces proti njima se
bo vršil v kratkem.

V Dolnji Tribišči so karabi-
njerji aretirali 20 letnega Kar-
la Graverja in 26 letnega An-
tona Ughija (?) iz Solkana.
Baš sta nameravala zbežati
preko meje.

Pred goriškim sodiščem se je
moral zagovarjati 26 letni učil-
telj Anzelmo Lojaco iz Mo-
dušna pri Barju. Sedaj je na-
meščen na šoli v Vrhpoljah pri
Vipavi. Obtožen je bil, da je
na vrhpoljski šoli oskrnil več
otrok. Bil je oproščen.

V Cerknem pa so aretirali 41
letnega Ivana Prezljaja iz bliž-
njih Labinj. Že pred nekaj
tedni ga je sodišče zaradi proti-
zakonitega prekoračenja meje
v kontumaciji obsodilo na tri
mesece in 9 dni zapora.

V Komnu so aretirali 50 let-
nega Ivana Umeka. Bil je po-
licijsko posvarjen in je sedaj
baje prekršil predpise svarila.

V Cerknem so karabinjerji
aretirali 24 letno Katico Peter-
neljevo iz Novakov, ki je bila
pred nekaj tedni zaradi proti-
zakonitega prekoračenja meje
obsojena na 3 mesece zapora in
2000 lir denarne kazni. Odved-
li so jo v sodne zapore v Tol-
mino.

V Vzhodni Afriki je koncem
preteklega meseca umrl 25-let-
ni korporal Rudolf Bon iz Bilj.
K vojakom je moral že sredi
preteklega leta. Podlegel je bo-
lezni.

Na Fajtmem hribu se je smrti-
no ponesrečil 14 letni Rudolf
Silič iz Bilj. Našel je granato
in jo hotel razstaviti, a je pri
tem eksplodiral in ga vsega
raztrgalo. Njegove zemске o-
stanke so prenesli v mrtvašni-
co v Biljah in jih v sredo poko-
pali.

V Dornbergu je nastal na ve-
liko noč zvečer velik požar v
hiši posestnika Antona Sinigo-
ja. Zaradi vetra ognja niso
mogli obvladati in je poslopje
pogorelo do tal. Škode je 15,000
lir.

Nevarnost stavke hišnih nameščencev

Delodajalci se ne drže določb dogovora

New York. — Bojazen pred
novo stavko operatorjev dvigal
in drugih hišnih nameščencev
se je povečala, ko so lastniki
nebotičnikov in drugih poslopj
namignili, da se ne bodo držali
določb dogovora, na čigar podla-
gi je bila končana stavka v
zadnjem marcu. V tej stavki
je bilo zavezovalnih nad 40,000
delavcev.

Walter Gordon Merritt, pravi-
ni svetovalec Realty Advisory
odбора, organizacije hišnih po-
sestnikov, jim je svetoval, naj
se zatečejo k sodišču in izposlu-
jejo injunkcijo proti izvajanju
določb dogovora, ki med drugim
uključujejo zvišanje meze.
"Unija se drži dogovora in
zahteva isto od organizacije
hišnih posestnikov," je dejal
James J. Bambrick, predsednik
Building Service Employees' In-
ternational Union. "Ako bodo
skušali kršiti dogovor, ki ima
vso moralno in legalno podlago
in sta ga podprla javnost in žu-
pan New Yorka, tedaj je stav-
ka neizbežna."

Merritt je znan sovražnik
organiziranega delavstva. Pred
dvajsetimi leti je postal obože-
vaneč "openšarskih" tovar-
narjev, ko je na sodišču izvoje-
val boj proti organiziranim klo-
bučarjem v Danburyju, Conn.
Sodnik jih je obsodil na plače-
tev odškodnine klobučarski fir-
mi, proti kateri so zastavkali
in radi tega so mnogi izgubili
svoje domove.

V zadnji stavki so hišni po-
sestniki poslušali Merritta, ki
jim je svetoval uposlitev stav-
kokazov, ki naj bi zdrobili
stavko. Tem so plačevali višjo
plačo na dan kakor je znašala
tedenska plača hišnega uslu-
benca, a so morali vseeno uslu-
žullrati, ko je župan La Guar-
dia posegel v stavko in porav-
nal konflikt.

Autobus, ki ga rabijo igralci delavskega učilišča Brookwood na svojem potovanju in obisku mest, v katerih uprizarjajo delavske igre.

Mussolini izzval novo krizo z odpoklicem de- legatov iz Zeneve

(Nadaljevanje s 1. str.)
nih divizij v Afriki, armade
100,000 mož. Osem regularnih
vojaških divizij bo ostalo pod
orožjem. Med temi je armada
prostovoljcev "Parini", tajska
legija, v kateri služijo tudi
Američani.

Poročila iz Mogadiscia, ita-
lijanska Somalija, se glase, da
je general Graziani postavil fa-
šistične komisarje v Hararju in
Direhawi, v Jigjigi pa policijs-
skega komisarja. Sole so bile
ponovno odprte, v katerih sedaj
poučujejo fašistični učitelji.
Berlin, 13. maja. — Mussolini
je napravil svojega tovariša dik-
tatorja Hitlerja v veliko zagato
z noto, v kateri ga poziva, naj
Nemčija prizna italijansko a-
besnjsko Abesinijo, v zameno pa
je Italija pripravljena ojačiti
prijateljske vezi z nacijsko dr-
žavo.

Tu pravijo, da bi Hitler rad
ustregel Mussolinijevi želji pod
pogojem, da Italija pristane na
nekatero koncesije v zvezi z
vprašanjem Avstrije in če bo
obljubil, da bo Italija sodelova-
la pri širjenju nacijskega vpli-
va v južnovzhodni Evropi. Hit-
ler in nemški zunanji urad se
bojita zamere v Londonu, če bi
v tem momentu Nemčija skle-
nila prijateljstvo z Italijo.
Mnogi diplomatje čutijo, da je
Nemčija na preizkušnji. Izbi-
rati bo morala med prijatelj-
stvom Velike Britanije in pri-
jateljstvom novega "rimskega
imperija" in odločitev bo težka.

Nacijski voditelji vseeno u-
pajo, da se bo Hitler izmotal
iz zagate, v katero ga je potis-
nila Mussolinijeva ponudba.
Skušal bo pridobiti obe državi
za odobritev svojega mirovnega
načrta, katerega je predložil
lokalnim državam 31. marca.
Realisti v nemški diplomaciji
dvomijo, da bi Hitler uspel s
svojo potezo in svetujejo pre-
vidnost.

Nacijski voditelji so zado-
voljni z razvojem situacije
v južnovzhodni Evropi. Ogrski
armadni štab namreč lače za-
slombe v Berlinu in nacija pra-
vijo, da se njih vpliv razširja
tudi v Jugoslaviji in Rumuniji.
Resen problem predstavlja le
še Avstrija, kjer se hitlerjevi
pripravljajo na odločno akcijo,
da strmoglavijo Schuschniggovo
vlado. To, pravijo nacija,
bo oviralo pogajanja glede
sklenitve tesnejše zveze med
Nemčijo in Italijo.

Kampanja proti smrt- ni kazni v Angliji

London, 13. maja. — Ko so več-
raj v londonski jetnišnici obesa-
li dr. Bucka Ruxtona zaradi u-
mora njegove žene in služkinje,
je nastala zunaj na ulici velika
rabuka, katero je izzvala bogata
vdova Violet Vain Der Elst, ki
se je pripeljala v avtu z zvoni-
kom in začela zigosat smrtno
kazni. Množica je pa nastopila
sovražno proti Elstovi in polici-
ja jo je aretirala pod pretezo
da "ovira promet" na ulici.

Procesija za procesijo roma ječe v Nemčiji

Berlin, 13. maja. — Nacijsko so-
dišče v Bonnu je večeraj obsodilo
71 delavcev v zapor od petnaj-
stih mesecev do osmih let zara-
di "veležadajstva", ker so pre-
jemali in razširjali socialistične
tiskovine.

Lewis in Green v novem konfliktu

Vprašanje organizira- nja jeklarjev spet v ospredju

Washington, D. C. — (FP) —
V telegramu ki ga je John L.
Lewis, predsednik rudarske u-
nije UMWA in načelnik Odбора
za industrijsko organizacijo, na-
slovil konvenciji Amalgamated
Assn. of Steel, Iron & Tin Work-
ers, je ponovno poudaril, da je
njegova organizacija pripravlje-
na prispevati pol milijona dolar-
jev za financiranje organizato-
rične kampanje med jeklarjski-
mi delavci. Poleg tega je tele-
gram vseboval žgočo kritiko sta-
lišča eksekutive Ameriške de-
lavske federacije, ki ga je za-
vezela na svoji zadnji seji. Green,
predsednik federacije, je namre-
d informiral jeklarjsko unijo,
da bo ADF vodila kampanjo na
podlagi poklenega unionizma.

"Ponudba Ameriške delavske
federacije je le ponavljanje sta-
rih in brezpomembnih resolucij,
ki jih sprejema njena eksekuti-
va od časa do časa," pravi Lewis
v svojem telegramu. "Take re-
solucije so le potrata časa. Ame-
riška delavska federacija ni do-
slej ničesar storila za organizi-
ranje jeklarjskih delavcev, za-
nja izjava njene eksekutive pa
je prežeta s devetim in hudob-
nostjo proti devetim mednarod-
nim unijam, ki tvorijo Odbor za
industrijsko organizacijo. Tem
hoče sedaj preprečiti sodelova-
nje v organizatorični kampanji.

"Ponudba ADF pomeni, da je
pripravljena poslati krdelo or-
ganizatorjev med jeklarjske de-
lavce, ki bodo tekmovali med se-
boj pri pridobivanju novih čla-
nov v poklene unije samo za ne-
kaj dolarjev, ki jih bodo izpre-
šali od delavcev kot pristopnino
in članarino. Tudi če bi se jim
posrečilo organiziranje pokle-
nih unij, bodo jurisdikcijski o-
virali funkcioniranje teh unij.

"V smislu ponudbe bi moralo
biti vodstvo kampanje v rokah
ljudi, ki so v prošlosti demon-
strirali svojo nesposobnost v
vseh poskusih, katerih cilj je
bil organiziranje delavcev v in-
dustrijske masne produkcije."

Green je v imenu eksekutive
ADF označil izjavo Lewisovega
odбора, da hočejo jeklarjski de-
lavci industrijsko unijo, za ne-

smisel. "Jeklarjski delavci se bo-
do organizirali le, če se ne bodo
ustrajali persekucij jeklarjskega
trusta," je rekel Green. "To je
glavna opozicija, s katero mora-
mo računati."

Amerika zalaga Holan- dijo z bojnimi letali

Baltimore, Md., 13. maja. —
Holandija je naročila pri tukaj-
šnji Glenn L. Martin Co. trinajst
bojnih letal, ki jo bodo stala
poldrugi milijon dolarjev. Bomb-
na letala so namenjena za nizo-
zemske kolonije v Vzhodni In-
diji.

FRANCOSKI HUMOR

Madame de Sevigne

O neki ženski so govorili, da
ima dva izpovednika, župnika
svojega kraja in pariškega nad-
škofa.

"Za navadno in za fino perlo,"
je pripomnila k tej govori-
ci madame de Sevigne (1626—
1696).

(Madame de Sevigne velja za
eno izmed neodoljnejših Fran-
cozajn sedemnajstega stoletja;
posebno slove "Plama", ki jih
je pisala svoji hčeri.)

Uštel se je

"Zadnje dni se mi zdite hudo
raztreseni, gospod knjigovodja.
Pri vsaki priložnosti se ušeteje."

"Oprostite, gospod-šef, toda
ljubezen človeka popolnoma zme-
ša ... O, če bi se smel nadejati,
da dobim roko vaše gospodične
hčere ..."

"Vidite, že spet ste se ušeli."

GOSTILNA NA PRODAJ!

Proda se gostilna na dobrem
prostoru; poleg je tudi mala dvo-
rana za veselice in manjše prire-
ditve, ter vsa priprava za restav-
racijo. Cena vsemu skupaj je
\$900.00. Oglasite se na: 2553 So.
Hidgeway ave., Chicago, Ill.

— (Adv.)

OGLEJTE SI!

Kadar potujete z avtom iz De-
troita po "Telegraf cesti" proti
Toledu in ko greste skozi mesto
Flat Rock, Mich., dve milje iz
mesta je gasolin postaja in zra-
ven stanovanje št. 13220, ustavi-
te se tam in si oglejte eno naj-
dražjih oblik, narejena za 16-
letno dekle iz peterovrstnega de-
narja in mislim, da je najdražja
na svetu! Dobro došli! Flat Rock,
Mich.

— (Adv.)

JUGOSLAVIJA

preko
JUŽNE PROGE
Solnena stran Atlantika

NAJHITREJŠA DIREKTA LINIJA

VULCANIA

6. JUNIJA IN 11. JULIJA
(najhitrejši motorni parnik na svetu)

SILKOVITA PROGA PREKO GENOE

15 ur udodne železniške vožnje do vaše domovine

REX

(najhitrejši parnik na južni progi) **IN SAVOIA** (Edini girstabilizirani parnik na morju)

23. maja — 29. maja — 13. junija — 27. junija

Na vseh parnikih dobite najboljšo hrano, udobno poslužno in luksu-
ziorne akomodacije, vrel česar je Italian Line postala glasovita.
Za informacije in rezervacije obrnite se na kateregakoli
pooblaščenega agenta ali na 333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Razvaline mehiškega vlaka, ki je strmoglavil v globino po eksploziji bombe, ki je razdejala železniški most. Dvanajst ljudi je izgubilo življenje v nesreči.

Dolina meseca

ROMAN

Epilog JACK LONDON—Pisatelj Vladimir Levstik

Tako naglo je hitel po stazi nizdol in preko polja, da ga Saxon ni utegnla izpraševati. Kar sape ji je zmanjkovalo od napora, da ga je dohajala.

"Kaj pa je?" je vznemirjeno vprašala, ko jo je vzdignil na konja.

"Morebiti je vse neumnost — pozneje ti povem," jo je odpravil.

Po ravnicih sta jezdila v skok, po zloznejših bregovih sta dirjala in šele na strmini ob Divji vodi sta zadržala živali in zajezdila v korak. Billyjeva raztresenost je bila zdaj izginila in Saxon je porabila priliko, da je nalačala predmet, ki ji je nekaj časa ni dal miru.

"Klari Hastingsova mi je ondan rekla, da pričakuje gostov. Jim Hazard in Mark Hall prideta s svojima ženama, in Roy Blanchard..."

Strahoma se je ozrla na Billyja. Ko je omenila Blancharda, je bil trzil na glavo, kakor da je zatrobil bojni rog. A nato je zaigralo v oblaci sinjini njegovih oči kakor smeh.

"Doigo je že, kar nisi nikomur rekel, naj se spravi," je zvito izpregovorila.

Billy se je prostodušno zarežal.

"Oh, nič se ne boj," je dejal, kakor da bi se norčeval iz svojega velikodušja. "Roy Blanchard naj le pride. Prizanesel mu bom. Vse to je bilo že davno. Razen tega imam pa preveč posla, da bi se ukvarjal s takimi rečmi."

Pognal je konja v hitrejši korak, in kakor hitro je postal breg položnejši, se je iznova spustil v drnec. Pri "Zavetju Trilliumu" sta že skakala.

"Najprej se ustaviva, da boš obedoval," je rekla Saxon, ko sta se približala lesi Madronjevega ranča.

"Ustavi se," je odvrnil. "Zame ni treba obedati."

"A jaz bi šla rada s teboj," je prosila. "Kaj je takega, povej?"

"Ne smem še. Le noter pojdi in obeduj."

"Če je tako, ne pojdem," je odgovorila.

"Nič mi zdaj ne ubrani, da ne bi šla s teboj."

Pol milje od doma sta krenila s ceste, zajezdila skozi odprto leso, ki jo je bil Billy napravil, in prejahala polje po cesti, ki je bila debelo pokrita s apnenčastim prahom. Ta cesta je vodila k Chavonovi ilovnici. Zaježenih sto štirideset oraloj je ležalo na zahodu. V dalji sta se pokazala dva voza, zavita v oblaku prahu.

"To so tvoji konji, Billy," je vzkliknila Saxon. "Oni ti služijo denar, ti pa lahko jaseš z menoj, samo zato, ker si rabil pamet."

"Skoraj sram me je misliti na to, koliko gotovega denarja mi prisluži na dan vsaka izmed teh vpreg," je priznal.

Zavila sta s ceste proti lesi, skozi katero je vodila pot na sto štirideset oraloj, ko je voznik sprednjega voza zaklical in pomahal z roko. Ustavila sta konja in počakala.

"Veliki rjavec se je utrgal," je rekel voznik, ko je ustavil pri njiju. "Popolnoma je znorel: grize, rezgače, bije in breca. Svoje jermenje je poruval, kakor da bi bilo papir. Baldyju je iztrgal za majhen kročnik mesa in si nazajnje

zlomil zadnjo nogo. To vam je bilo četrte ure, da bolj divje ne pomnim."

"Ali je gotovo, da je noga zlomljena?" je ostro vprašal Billy.

"Čisto gotovo."

"Nu, ko izpraznite, peljite na okoli do drugega hleva in vzemite Bena. V staji je. Recite Matthews, naj z njim lepo ravna. In samokres dobodite. Sammy ga ima. Z velikim rjavcem morate vi opraviti, jaz zdaj ne utegnem. — Zakaj ni šel Matthews z vami, da bi vzel Bena? Dosti časa bi bil prihranil."

"Oh, on je še tam in čaka," je odvrnil voznik. "Zanesel se je, da bom Bena jaz pripeljal."

"Ali ni škoda časa, kaj? Nu, ganite se!"

"Tako je zmerom," je Billy zagodrnjal Saxon, ko sta jahala dalje. "Nič pameti. Nič glave. Eden sedi in drži samega sebe za roko, drugi se mora pa zamuditi, da opravi njegovo delo. Križ je z delavci, ki jih plačuješ po dva dolarja na dan."

"Z glavami po dva dolarja," je naglo pripomnila Saxon. "Kakšne glave bi pa rad dobil za ta denar?"

"To je tudi res," je priznal Billy. "Če bi imeli boljše glave, bi bili v mestih kakor vsi drugi boljši ljudje. In boljši ljudje so prav za prav tudi bedaki. Oni ne poznajo možnosti, ki se ponujajo človeku na deželi — drugače jih ne bi bilo moči zadržati."

Billy je razjahal, snel drogeve, ki so zapirali pot, zapeljal konja na ono stran in položil hlode nazaj.

"Kadar bo to posestvo moje, bo tukaj lesa," je napovedal. "Troški se bodo hitro poplačali. Take so tiste neštete malenkosti, ki skupaj veliko nanese." Zadovoljno je vzdihnil. "Prej nisem nikoli razmišljal o takih rečeh, a ko sva obrnila Oaklandu hrbet, se mi je začelo svitati. Tisti Portugalec v San Leandru so mi prvi odprli oči. Dotlej sem vse življenje prespal."

Objahala sta spodnja izmed trojice travnikov, kjer je zrela krma še čakala kose. Billy je z zgovornim ogorčenjem pokazal na slabo zadelano vrzel v plotu in na zrelo žito onkraj nje, ki ga je bila živina grdo poteptala.

"Tako je pri teh ljudeh," se je zahudoval. "Stari načini. In poglaj, kako redko je to žito in kako plitki so orali. Klavna živina, klavna setev, klavno gospodarstvo. Chavon obdeluje to zemljo zdaj že osem let in ji še ni privoščil oddiha in ni niti trohice vtaknil vanjo za to, kar je dobil iz nje, razen da je pognal goved na strnišče, kakor hitro je bila slama pospravljena."

Nekoliko dalje sta zagledala na jasi pasočo se čredo živine.

"Pogled tega bika, Saxon. Se mrha je zanj prelepo ime. Država bi morala z zakonom prepovedati, da smejo take živali sploh živeti. Ni čudo, da je Chavon siromak in mora vtiškati vse svoj zaslužek pri ilovici v davke in obresti. On ne zna tako ravnati z zemljo, da bi mu donosala hasek. Na primer teh sto štirideset oraloj. Kdor ima kaj soli v glavi, bi srebrnjake kar grabil iz njih. Pokazal mu bom, kako je treba."

(Dalje priložiti.)

Josef Pasztor:

Tiha pisma...

Cokat, starejši gospod je stopil v pisarno. Ko je Tatrai zagledal prišleca, so se mu vzrdočeno zavetile oči.

"Pozdravljen, doktor! Kakšen veter je za tebe prinesel?"

"Saj veš, stara prijateljica sva," je začel zdravnik. "Tvoja žena sem poznal že kot dekle, saj sem bil hišni zdravnik v njeni družini. Nu, in zato — se mi vidi — te moram na nekaj opozoriti... Vidva z Emico živita resnično kar najidealnejše zakonsko življenje; tvoja žena ima vse, kar si le požel, skratka vse, da je lahko srečna: dvojce zdravih in čvrstih otrok, zdravje, bogastvo. Toda tebe ima premalo; ti ne utegneš, da bi ji posvetil več pozornosti."

Tatrai je skesano molčal.

"Ali dobro poznáš Linnerta?" je nenadoma vprašal zdravnik.

Tatrai je postal nestrpen.

"Nikoli nisem imel in nisem iskal priložnosti, da bi ga bliže spoznal. Meni se zdi površno. Sicer je pa čeden in vljuden deček. Zakaj me to vprašaš?"

"Niti se ne vznemirjaj! Prepričan sem, da je zadeva popolnoma nedolžna... Drugače bi tako ne prišel k tebi."

"Prijateljček, ti moje žene pač ne poznáš," je vzkrikel Tatrai in rdečica mu je zalila obraz.

"Mlada in otročja je tvoja žena, nežno čuteča in blagega srca. In prav zaradi tega jo moramo obvarovati sleherne norčije. Ze več tednov jo srečavam v Linnertovi družbi. Saj ni sama z njim. Slučajno se srečata, kadar gre Emica z otroki na sprehod. Tako je vsa povest."

Tatrai se je zasmeljal, toda njegov smeh je bil plehak in hripav. Dobrodušno je potrepljal prijatelja po rami in dejal:

"Kar potolaži se; stvar bom že sam uredil!" Potlej je pa tiho dodal: "Hvala ti, prijatelj, za skrb!"

Spremlil je obiskovalca do vrat, toda ko se je vrnil za mizo, se mu je zmračil obraz. Še nekaj pismem je napisal, potlej je pa nejevoljno zatresnil predal pisalne mize in se začel sprehajati po sobi gor in dol. Mračne misli so ga morile. Ali je to mar mogoče? Nemislil! Da bi mu Emica kaj prikrivala?

Pogledal je na uro. Nekaj minut je manjkalo do poldneva. Stekel je brž domov. Emica je že posajala otroke za mizo.

Možu je razburjeno utripalo srce. Poljubil je ženi roko, pogledal ji je v oči, toda žena se je zaskrbljeno ozrla po otrokih.

"Kje ste pa dopoldne bili?" je vprašal.

"Malo smo se ob rekli sprehajali, potlej smo pa zavili v park."

"Ste koga srečali?" je nestrpen vprašal dalje.

Žena ga je za hip pogledala, potlej je pa nedolžno odgovorila: "Nikogar!"

Mož je brez besed pospravil obed. Potem je vstal in odšel spet v pisarno. Ko je sedel za pisalo, mu je kar razbijalo po sencah. Ni se mogel zbrati. Skočil je pokoncu in divjal po sobi gor in dol.

Ali je mar vendarle res? Ali se mu je Emica zlagala? Saj ju je vendar njegov prijatelj videk njo in Linnerta... Morda ve celo več, pa me ni maral prestrašiti...

Popoldne se je vrnil domov ob nenavadni uri. Žene ni bilo v sta-

novanju — in to mu je bilo všeč. Brž je stekel v njeno sobo in zaklenil vrata za seboj. Stopil je k mali ženi pisalni mizi in brskal po predalih. Vso mogočo pestro šaro je našel v miznicah: trakove in čipke, suhe cvetlice, ki jih ji je nekdo podaril, lovčev venček, ki ga je sama spletla na ženitovanjskem potovanju v Loreto...

Poslednji predal je bil zaklenjen.

Segel je v žep po šop svojih ključev in jih poskušal zapovrstiti. Srce mu je glasno utripalo — predzadnji ključ je res odklenil. Previdno je izvlekel predalček, in glej: v njem so ležala pisma, njegova stara pisma iz časa, ko je bil na potovanjih, in drobna pesmarica, tudi njegov dar. Zdjajci sta padli iz knjige dve pismi.

Pismi, brez naslova; Zenin papir... Zenina pisava!

Takrat je razgrnil prvo pismo in bral. Kakšna budalost je pa to? Nič ni razumel. Žena je pisala sebi: "Moja draga Emica!"

Petdeset vrst ognjivite ljubezenske izpovedi — in naposled: "Vas še snehobele, mehke ročice ti sočkrat poljubljiva Gerard."

"Gerard? Saj tako je Linnertovo ime!"

Ogledal si je še drugo pismo. Tudi to je napisala Emica sama. Odgovor je bil na prvo. Zastrto priznanje, podpis pa: "Vaša zalostna Emica."

Njegova drobna ženica je dopisovala torej sama s seboj! Na izmišljeno ljubezensko pismo si je sama odgovorila... Čudno! Tatrai je globoko vzdihnil, vendar mu je vidno odleglo. Pisma je previdno spet položil nazaj in spravil ključ. Potem si je oblekel plašč in stekel na cesto.

S takšnim se je odpeljal v Linnertovo stanovanje. Čez nekaj minut sta si stala moža nasproti.

"S teboj moram govoriti," je nagovoril začudenega Gerarda, ko se je pravkar preoblečel. "Koj bom prešel k stvari. Da veš: želim, da se nikoli več ne sestaneš z mojo ženo."

"Tak, prosim te..."

"Zdaj govorim jaz. Ne bojim se za svojo ženo. Toda rečem ti, ogiblji se je, kjerkoli, sicer bova orala..."

Ko je Tatrai odšel iz Gerardo-vega stanovanja, se je za hip ustavil na stopnišču, da se pomiri; potlej je stekel na cesto in se globoko oddahnil.

Drugi dan je pri obedu spet vprašal ženo, kaj je počela dopoldne. Žena se je z odgovorom nekam izmikala, vendar Tatrai ni maral pokazati svoje vznemirjenosti. Tretji dan je bila žena redkobesedna, četrty dan objokana... Tatrai je dobro videl to spremembo, vendar žene ni vprašal, zakaj se žalosti. Popoldne je spet na skrivaj smuknil v ženin sobo in odklenil izdajalski predal. V pesmarici je bilo že tretje pismo za Gerarda. Bridki očitki od prve besede do poslednje — ker ni prišel.

Tatrai je odhitel nazaj v pisarno. Zvečer je telefoniral ženo, da ga ne bo večerji, ker pojde z nekimi trgovskimi prijatelji iz tujine v gledališče. In tako se je izgovarjal vse naslednje večere.

Teden dni pozneje je bila gospa Emica spet objokana. Popoldne je Tatrai spet brskal po njenem predalčku. Našel je — nežne obsodbe... Saj je tako itak bolje, je pisala... ko ljubi svojega moža iz vsega srca. Vse je bila le omama... pena... nič drugega.

Ko se je Tatrai zvečer vrnil, se je žena zabavala z otroki. Hladno je pozdravil in hotel oditi v svojo sobo.

Žena ga je začudeno pogledala in tiho vprašala:

"In malčki... še poljubil jih ne boš nocoj?"

Tatrai je molče stopil k otrokom in jih poljubil na čela. Potlej je nemo odšel v svojo sobo.

Prihodnji dan se mu je žilo storilo, ko je bral ženineto pismo:

"Moj zlati, dobri možek! Zdjaj res že vidim, da me ne ljubiš več. Grešila sem, priznam... mislila sem na drugega. Bog me kaznuje; zaslužila sem."

Zvečer se je Tatrai zakopal v svoji sobi v cele kupe listin. Zdvajal je že odbilo polnoč, ko se je prikradla žena v sobo. V očeh so se ji svetile solze. Plaho je vprašala:

"Možek, pozno je že, ali še ne boš legel?"

Tatrai se še ozrl ni na njo, ko je zamrmral:

"Ne; kar tu bom prenočil."

Žena je po malem in brez besede odšla iz sobe.

Drugi dan je Tatrai s tresočo se roko odklenil predalček. Spet je pisala Emica. Njemu... Joj, tako mračne so bile besede, tako v srce segajoče, da se je Tatrai zdrznil. "Umrla bi rada," je pisala žena; "nič več me ne ljubiš, moj zlati možek. In vendar samo tebe ljubim — kako je nama bilo včasih lepo! Tako ne morem živeti dalje. Božajočih, nežnih besed si želim; po ljubezni koprim..."

Ko je zvečer Tatrai po tihem stopil v predsobje, je videl skozl nerazsvetljeno obednico, kako je sedela Emica v svoji sobi na malem divanu z žalostno pobešeno glavo. Videl je tudi, da je bil predalček odprt.

Splazil se je do vrat in pridrušeno poklical:

"Emica..."

"Zakaj si bil takšen z menoj?"

Namesto odgovora jo je Tatrai strastno prijel nase.

Ko se je nežno izvila iz objema, je šinil možev pogled na odprt predalček. Pokojno se smehljaje je vprašal:

"Kakšne skrivnosti pa spravljaš v ta predalček?"

Žena je zardela ko mak in prestrašena odgovorila:

"Nič!"

"Potlej ga pa kar zakleniva," je rekel mož in ji dal ključ.

Ženi so klecnila kolena. Vsa strta se je sedela in začela jokati.

"Kar odprl ga... le poglaj, če hočeš," je ihtje prosila.

Mož jo je prijel za roko in ji nežno šepnil v uho:

"Saj vem, da nisi zmožna slabega..."

Emica se je moža prisrčno oklenila.

Dva tedna kasneje sta zakonca odpotovala na jug. V Dubrovniku sta se ustavila — in obiskala sta vse one koticke, ki sta jih obredila pred leti na ženitovanjskem potovanju. Hodila sta tesno prižeta drug k drugemu... in bila sta neizrekljivo srečna...

Nekaj dni po vrnitvi se je splazil Tatrai spet na tihem v ženin sobo. Malo razburjen in otroče radoveden je odklenil predalček.

Bil je prazen.

George Milburn:

Pete Williams

George Milburn je eden zelo znanih mladih ameriških pisateljev. Pred leti je izdal knjigo "Oklahoma Town", kjer v kratkih črticah opisuje življenje malega mesta Oklahome. Knjiga je izšla tudi v nemškem prevodu, kjer je uvrščeno tudi nekaj črtic, ki v ameriškem originalu niso imele iziti zaradi cenzure. Eno od teh objavljamo v prevodu danes, nekaj pa jih bomo objavili kasneje.

Pete Williams je bil najboljši hlapčevski črnc v našem mestu. Po rodu je bil iz Texasa. Vozil je z omnibusom med železniško postajo in Kentucky-Colonel-hotelom. Pete se je že v mladosti izučil za voznika in je imel odlične manire.

Pete je bil pravi niger iz starega juga. Imel je veliko plešo, in njegovi zalisci so bili beli. Bela volna je obrobila njegov obraz, da je bil videti kakor čokoladna pogača s točeno smetano.

Pred mnogimi leti — pred desetimi nemara — je doktor Boatright podaril Peteju star avilen cilindar. Pete se ni ločil od tega cilindra. Nekateri so trdili celo, da spi s cilindrom na glavi.

V Oklahomi se črnci kaj kmalu razvadijo. Ko pridejo z juga, so čisto dostojni. V južnih državah vedo ljudje, kako je treba postopati z nigrji. Toda v Oklahomi slišijo pridni črnci o kansaških zamorcih in postanejo sčasoma predrzni.

Nad Petejem pa se živ krst ni mogel pritožiti. "Vendar enkrat niger, ki ve, kam spada," so govorili ljudje.

Njegove manire so bile odlične. Če je srečal na cesti belca, se je umaknil s tla na cestišče, in če je srečal belopolto žensko, se je tudi še odkril in se globoko priklonil.

Kadar je bil Ace Holliday pijan, je stopil k Peteju in mu zbil klobuk z glave. Ace je bil jezen, da je bilo dovoljeno črncu nositi cilindar. Ace je šel po cesti in brcal cilindar pred sabo, stari Pete pa je šepal za njim in moledeval: "Prosim, gospod Holliday, gospod, moj klobuk, prosim, gospod Holliday!"

Tedaj je zarenčal Ace: "Vi ne smete nositi cilindra, niger! Kar na lepem boste še za državno službo kandidirali!"

Čez čas je potem vaelej prišel kak belec, ki je rešil klobuk pred Acejem.

Vsi so govorili, kakšna sramota je, da si sme Ace Holliday kaj takega upati. Ubogi stari Pete Williams ni nikoli nikomur niti lasu skrivil, tako priden niger je bil ta Pete. A smešno je bilo vendar, kadar je takole racal in šepal za Acejem in milo prosil za svoj klobuk.

Neko nedeljo je izbruhnil v našem mestu pogrom na črnce. Bil je skoraj že končan, ko se je neki črnc zabarikadiriral za majhnim skrivališčem in začel streljati z repetirno puško na Broadway.

Zadel je šest belcev; tedaj so začeli belci streljati s šibrami. Ko so potegnili starega Peteja iz barikade, je bila njegova glava skoraj popolnoma odrezana od trupa. Naboj šiber mu je presekala vrat.

Ace Holliday je prišel s srpom in odsekal staremu Peteju glavo od trupa. Potem je šel Ace po osamelih cesti in brcal Petejevo glavo pred sabo.

(Poslovenil M. Klopčič.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Od leve proti desni: senator Murphy iz Iowe, George Patterson in senator La Follette.

Bremen-Europa

7 DNI JUGOSLAVIJE

BRZI VLAK OB BREMEN IN EUROPA V BREMERHAFEN ZAJAMČI UDOBNO POTOVANJE DO LJUBLJANE

Ali potujete s priljubljenimi ekspresnimi parniki:

COLUMBUS

HANSA ~ DEUTSCHLAND

HAMBURG ~ NEW YORK

Izborne železniške zveze od Cherbourga, Bremena ali Hamburga. Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG - AMERICAN LINE

NORTH GERMAN LLOYD

130 W. RANDOLPH ST., CHICAGO

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepa 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naprej. Ker pa člani že plačajo pri anementu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.00	Za Cincro in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in.....
4 tednika in..... 1.20	4 tednika in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je.....	\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnili: Vaelej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S. N. P. J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dom Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo listu latum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družine \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. družine \$.....

3)..... Čl. družine \$.....

4)..... Čl. družine \$.....

5)..... Čl. družine \$.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovanskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene umerne, unajsko